

Sınıf Öğretmenlerinin ‘Grup Çalışmaları’na İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

ALİ FUAD YASUL

Arş. Gör. | Muş Alparslan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü

OSMAN SAMANCI

Doç. Dr. | Atatürk Üniversitesi, K. Karabekir Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Böl.

Öz: Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin grup çalışmaları hakkındaki görüşlerini ve karşılaştıkları sorunları tespit etmektir. Araştırma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmış olup “durum çalışması” deseni kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” yöntemiyle seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 56 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak dört açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sonunda toplanan veriler içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiş ve doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre grup çalışmalarının en olumlu yönleri; yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirmesi, akademik başarıyı artırması, sosyalleşmeyi sağlaması, sorumluluk bilincinin oluşmasına yardımcı olması ve çalışmaya karşı motivasyonu artırmasıdır. Olumsuz birtakım öğrenci davranışları, maddi olanakların yetersizliği, zaman alıcı olması ve rekabetçi bir anlayışı ortaya çıkarması, sınıf öğretmenlerinin grup çalışması yaptırırken karşılaştıkları sorunların başında gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, grup çalışması, küme kalışması, işbirlikli öğrenme, durum çalışması.

Examining Views of Classroom Teachers about ‘Group Works’

ALİ FUAD YASUL

Muş Alparslan University, Department of Primary School Education

OSMAN SAMANCI

Atatürk University, Department of Primary School Education

Abstract: The aim of this study is to determine the classroom teacher’s views about group works and problems they encounter during they perform group works. The research was conducted within the scope of qualitative research approach and it was used “case study” as research design. Participants of this study consisted of fifty-six classroom teachers who were selected by using “easy reachable sampling method” and participated in this study voluntarily. “Semi-structured interview form” consisting of four open-ended questions was used for data collection. Datas gathered after interviews were analyzed by using “content analysis” and supported by direct quotations. Promoting sentiments of helping each other and sharing, increasing academic achievement, providing socialization, raising consciousness of accountability and increasing motivation towards studying are the compensations of group works according to classroom teachers. Participants stated those; negative students’ behaviors, insufficiency of materials, consuming plenty of time and causing a competitive understanding are negative sides of group works.

Keywords: Primary school, group works, heap works, cooperative learning, case study.

Giriş

Eğitim bilimcilerin en önemli görevlerinden biri de kişinin eğitim hayatında gerçekleşen öğrenmelerin daha anlamlı ve kalıcı hale gelmesi için birtakım öğretim yöntem ve teknikleri geliştirmektir. Nitelikli öğretmenler, bu yöntem ve teknikleri iyi bilen; konunun özelliğini, öğretim ortamının koşullarını, kendi yeteneklerini ve öğrenci grubunun seviyelerini gözetmek suretiyle bu yöntem ve teknikleri doğru yer ve zamanda uygulayabilen öğretmenlerdir.

“Grupla Çalışma Yöntemi” ya da “Grup Çalışması” da eğitim ortamlarında yıllardan beri kullanılagelen en etkili öğretim yöntemlerinden biridir. Yıllar içerisinde karşımıza bazen “Küme Çalışması” bazen “Akran Öğretimi” ya da özellikle son yıllardaki şekliyle “İşbirlikli Öğrenme” bazen de “Takım Temelli Öğrenme” olarak çıkan bütün bu öğretim yöntemlerini, birbirlerinden farklı tarafları olmakla beraber, genel olarak “Grup Çalışması” üst başlığı altında değerlendirebiliriz.

Grup, aralarında ortak değerleri ve ilişkileri olan, birbirlerine bağlı iki veya daha fazla kişiden oluşmuş bir birim olarak, grup çalışması da grup içerisinde yer alan öğrencilerin öğretim hedefleri ve kazanımları doğrultusunda yaptıkları çalışmaları paylaşım süreci olarak tanımlanabilir¹. Erdamlar ve Demirel de grup çalışmalarını, öğrencilerin görüşlerini rahatlıkla açıklamalarına, farklı bakış açılarını tanımalarına ve diğer öğrencilerle ortak anlamlar yaratmalarına yardımcı olan önemli bir öğretim yöntemi olarak tanımlamaktadırlar². En az iki en çok da sekiz ile on kişinin bir araya gelerek aynı konu üzerinde ortak amaçlarla yaptıkları grup çalışmalarında temel amaç, grup üyelerinin birlikte düşünmelerine, karşılıklı fikir alışverişinde olmalarına ve rahat bir ortamda çalışmalarına olanak sağlamaktır³.

¹ Gürbüz Ocak, “Yöntem ve Teknikler”, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Gürbüz Ocak, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2011, s. 251.

² Gürcü Koç Erdamlar ve Hüsne Demirel, “Öğretmen Adaylarının Grup Çalışmalarına İlişkin Algıları”, *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 2010, s. 206.

³ Özcan Demirel, *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Öğretme Sanatı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010, s. 100.

Sınıf ortamlarında öğrenme-öğretme sürecini daha etkin kılma açısından öğretmen-öğrenci etkileşiminin yanında, öğrenci-öğrenci etkileşimi de bir o kadar önemlidir. Öğrenme sürecinde öğrenci-öğrenci etkileşiminin yapılandırılması, öğrencilerin öğrenme düzeylerini, öğretmene ve okula karşı tutumlarını, birbirleri hakkındaki düşüncelerini ve öz saygılarını önemli ölçüde etkilemektedir ⁴. Öğrenci-öğrenci etkileşiminin üst düzeyde gerçekleştiği grup çalışmaları, doğru ve etkili kullanıldığı zaman, özellikle ilköğretimde kişinin gelişimine sadece akademik yönden değil, psikolojik ve sosyal yönlerden de katkı sunan bir öğretim yöntemidir.

Bireyin toplumsallaşmasını sağlayan, onu hayata hazırlayan eğitim sürecinde grup çalışması oldukça önemlidir. Özellikle ilköğretim düzeyinde yapılan bu çalışmaların çocuğun bilinç ve karakter oluşumuna önemli katkıları olduğu söylenebilir. Birlikte yürütülen çalışmalarda amaç en üst düzey öğrenmeyi yardımlaşarak, sorumluluk alarak, grubun başarısını bireyin başarısına önceleyerek, bilgiyi paylaşarak beraberce elde etmektir. Sosyal yönü zayıf ya da iletişim sorunu yaşayan öğrenciler de bu çalışma grupları içinde sosyalleştirilebilir ve topluma kazandırılabilir⁵.

Grup çalışmaları destekleyici ve güvenilir eğitim çevrelerinin oluşmasına yardımcı olur. Grup çalışmaları içerisinde yer alan öğrenciler aktif, sabırlı olmayı ve birlikte çalışmayı öğrenirler. Birbirlerinin fikirlerine ve zaaflarına saygı duyarlar. Yeteneklerini, bilgilerini ve deneyimlerini sergileme imkânı bulurlar. Bir öğretmene sürekli bağlı kalmadan bağımsız çalışma alışkanlığı edinirler. Bireyselcilikten kurtulup daha sosyal insanlar olurlar. Ayrıca öz güvenleri ve motivasyonları da bu sayede artar ⁶.

Ülkemizde hala işlevselliğini koruyan, belki de en eski grup çalışması İlköğretim okullarının I.Kademesinde uygulanan “Küme

⁴ Necla Ekinci, “İşbirliğine Dayalı Öğrenme”, *Eğitimde Yeni Yönelimler*, ed. Özcan Demirel, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2007, s. 93.

⁵ Serap Yılmaz, “İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin “Birlikte Çalışma”ya İlişkin Algıları”, *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 2011, s. 1-14.

⁶ Yasemin Gödek, “Research on Group Work and Collaborative Work and Its Implications for Primary School Teachers”, *Gazi Üniversitesi Krşebir Eğitim Fakültesi*, 5 (2), 2004, s. 30.

Çalışması”dır. Birkaç öğrenci veya yetişkinin bir araya gelerek birlikte çalışması şeklinde nitelendirilen küme çalışmaları ilk zamanlarda özellikle birleştirilmiş sınıflarda bir ihtiyaç neticesinde ortaya çıkmış daha sonra yaygın hale gelmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı’nın da öngördüğü ve 1995 tarihli İlköğretim Programının “Metot ve Teknikler” başlığı altında yer alan tek yöntem olması bakımından da ülkemiz eğitim sisteminde Küme Çalışmasının grup çalışmaları içinde önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir⁷.

Özellikle ilköğretim sınıflarında uygulanan küme çalışmalarında sınıftaki öğrenciler sınıfın mevcudu da göz önünde bulundurularak belli sayılarda kişilerden oluşan gruplara ayrılır ve sınıfın fiziksel durumu da küme çalışmalarına uygun olarak yeniden düzenlenir. Oluşturulan kümelerin üyeleri kendi aralarında grubun başkanını, sözcüsünü ve yazmanını seçerler. Kümeyle çalışma yönteminde öğretmen öğrencilere verilen araştırma konularını hazırlamaları için belli bir süre tanır ve sınıf içerisinde onların çalışmalarını yönlendirir. Çalışmalarını tamamlayan öğrenciler sınıf içerisinde diğer arkadaşlarıyla beraber yaptıkları çalışmalarını daha önceden belirledikleri görev dağılımlarına göre sunarlar. Sunum sonunda sınıftaki diğer öğrenciler grup üyelerine çalışmalarıyla ilgili sorular sorabilirler. Bütün bu süreç içerisinde öğretmenin rolü rehberlik etmek, gerek gördüğü durumlarda düzeltme ve tamamlamalar yapmaktır⁸.

Eğitim ortamlarında kullanılan bir diğer grupla çalışma yöntemi olarak akran öğretiminden bahsedebiliriz. Akran öğretimi ya da diğer adıyla yaşıt öğretimi, öğrencilerin birbirine yardım ettikleri ve öğreterek öğrendikleri bir grup çalışması yöntemidir. Bu yöntemde öğretmen, hem süreyi daha ekonomik kullanmak için hem de ilköğretim çağındaki çocukların psikolojisini de olumlu etkilediği için, akademik başarısı düşük ya da özgüveni eksik öğrencilere kendi akranlarından birini ya da birkaçını öğretici olarak tayin eder. Yapılan araştırmalar özellikle ilköğretim yıllarında yapılan

⁷ Fahriye Hayırsever, *İlköğretim Okullarında Uygulanan Küme Çalışma Yönteminin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001, s. 153-154.

⁸ Ocak, “Yöntem ve Teknikler”, s. 251.

okuma çalışmalarında ve matematik derslerinde akran öğretiminin başarıyı artırdığını ortaya koymuştur⁹. Akran öğretimi, çoğunlukla yetişkinlere karşı rahat yanıt veremeyen öğrencilerin öğretiminde etkili olduğu gibi, öğretmenin bütün sınıf öğretimi yaptığı sırada ulaşamadığı, yavaş öğrenen, ilgisini toplayamayan, izleyemeyen öğrencilerin gereksinim duydukları bireysel ilgiyi görebilmelerine olanak sağlar. Akran öğretimi ayrıca, öğretici ile öğrenci arasında bir arkadaşlık bağı gelişmesine de vesile olur¹⁰.

Özellikle son yıllarda önem kazanan başka bir grupta çalışma yöntemi de “İşbirlikli Öğrenme Yöntemi” dir. Açık göz, işbirlikli öğrenmeyi “öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma gruplar oluşturarak ortak bir amaç doğrultusunda, akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları grup başarısının değişik yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımı” olarak tanımlar¹¹. Slavin’e göre; “bir kavram olarak işbirlikli öğrenme; öğrencilerin genellikle 2-6 kişilik küçük gruplar halinde çalıştıkları, grup yeterliliğinin değişik biçimlerde ödüllendirildiği öğrenme yöntemlerini içeren”¹² bir yaklaşımdır.

İşbirlikli öğrenme yönteminin bilişsel gelişimi olumlu yönde etkilediği yapılan çalışmalarla da ortaya konmuştur¹³. Ama bu model öğrencilerin sadece bilişsel yönden gelişmesini hedeflemez, aynı zamanda öğrencilerin sosyal, psikolojik gelişmelerini de önemser ve bu gelişimleri de mümkün olan en üst düzeye çıkarmayı hedefler. Bu hedeflerin ortaya konması, öğretmenlere farklı ölçme ve değerlendirme seçenekleri sunar. Böylece işbirlikli öğrenme modeli öğrencilerin daha önceden sahip oldukları bilgiyi kullanmalarının

⁹ Türkay Nuri Tok, “Öğretim İlke ve Yöntemleri”, *Etkili Öğretim İçin Yöntem ve Teknikler*, ed. Ahmet Doğanay, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2001, s. 212.

¹⁰ F. Dilek Gözütok, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Ekinoks Yayınları, 2007, s. 114.

¹¹ Kamile Ün Açık göz, *Aktif Öğrenme*, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları, 2003.

¹² Adem Akkuş, *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Modeli Hakkında Bilgilendirilmesi, Bu Modeli Sınıfta Uygulamaları ve Elde Edilen Sonuçların Değerlendirilmesi: Muş İl Örneği*, Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013, s. 23.

¹³ Üfuk Şimşek, Kemal Doymuş, Ümit Şimşek ve Yavuz Özdemir, “Öğrencilerin Demokratik Tutumlarına Grupla Öğrenme Yönteminin Etkisinin İncelenmesi”, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 2004, s. 901-912.

yanında onların yeni ve eski öğrenmeler arasında bir ilişki kurmasını ve öğrenmenin sürekliliğini hedefler. Bu ilişkiler sağlanırken öğrenciler, diğer arkadaşlarıyla iletişim halinde bulunurlar¹⁴.

İşbirlikli öğrenme modeli (*cooperative learning*) her ne kadar bir grupla çalışma yöntemi ise de geleneksel grup çalışmalarından, özellikle okullarımızda uygulanmakta olan küme çalışmalarından farklıdır. Tablo 1, hem işbirliğine dayalı olarak oluşturulan grupların özelliklerini hem de bu grupların geleneksel çalışma gruplarından farklarını ortaya koymaktadır.

Tablo 1. İşbirlikli Öğrenme İle Geleneksel Öğrenme Grupları Arasındaki Farklar

İşbirlikli Öğrenme Grupları	Geleneksel Öğrenme Grupları
Grup üyeleri arasındaki olumlu bağımlılığa dayalıdır. Gruptaki bir çocuk bireysel olarak hedeflerine ancak diğer çocuklar da başarılı olursa ulaşabilir. Bu bağımlılığın içinde amaç, ödül, kaynak, rol, sembol tanıtım, fantezi birliği, görev ve tepki bağımlılığı vardır.	Grupta olumlu bağımlılık gözlenmez.
Heterojen gruplar oluşturulur. Gruplar, yetenek, cinsiyet, ırk, kişilik özellikleri açısından karmadır. Gruplama, engelli ve zayıf çocukların sınıfta olmasını sağlar.	Heterojen grupları oluşturulmasına dikkat edilmez. Homojen bir grup yapısı gözlenir.
Üyeler birbirlerinin öğrenme sorumluluğunu taşırlar. Grup sorumluluğu vardır.	Üyeler nadiren diğerlerinin öğrenmesi için sorumluluk duyarlar. Bireysel sorumluluk var.
Sosyal beceriler doğrudan öğretilir (liderlik, iletişim yeteneği, birbirine karşı dürüstlük, karar verme, grup içindeki çatışmaların çözümü, paylaşma gibi).	Sosyal becerilere daha az önem verilir. Bireyler arası ilişkiler ve küçük grup becerileri genellikle yanlış biçimlendirilir, yarışma vardır.

¹⁴ Kemal Doymuş, "Effects of a Cooperative Learning Strategy on Teaching and Learning Phases of Matter and One-Component Phase Diagrams", *Chemical Education Research*, 84 (11), 2007, s. 1857-1860.

<p>Grup üyelerine bireysel sorumluluk verilir. Bu sorumluluk, her üyenin değerlendireceği ve çalışacağı materyalle ilgilidir. Üyeler birbirlerine ilerlemeleri ile ilgili dönüt verirler. Grup üyeleri kime yardım edilmesi ve kimin güdülenmesi gerektiğini bilirler. Grup, amaca ulaşmak için belirlediği yolda grup etkinliğini en iyi kullanacak şekilde ilerler.</p>	<p>Grup çalışmasında paylaşımı sağlamak için yeterince bireysel sorumluluk yoktur. Birbirlerinin çalışmalarından ara sıra yararlanma gözlenir.</p>
---	--

Sonuç olarak, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencinin derse aktif bir şekilde katılımını sağlayan yöntem ve tekniklere yer verildiğinde öğrenciler daha iyi ve hızlı öğrenmekte, hatırlamakta ve yaptığı işten zevk almaktadırlar¹⁵. Eğitim ortamlarında uygulanan, küme çalışmalarından işbirlikli öğrenmeye kadar, yukarıda değindiğimiz bütün grupla çalışma etkinlikleri öğrencinin derse etkin katılımına olanak veren etkinliklerdir. Özellikle ilkökul sıralarında yapılan grup çalışmaları öğrenme-öğretme süreçlerine katkı sağladığı gibi kişiyi akademik, psikolojik ve sosyal yönlerden geliştiren öğretim uygulamalarıdır. Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin grup çalışması yaptırırken karşılaştıkları sorunların tespitinin ve bu sorunların giderilmesine dönük olarak ortaya konacak önerilerin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, sınıf öğretmenlerinin grup çalışmalarına ilişkin görüşlerini ve grup çalışmaları yaptırdıkları sırada karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve bu sorunların giderilmesine dönük öneriler sunmaktır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır: (1) Sınıf öğretmenlerine göre grup çalışmalarının olumlu tarafları nelerdir? (2) Sınıf öğretmenlerinin grup çalışması yaptırırken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

¹⁵ Behçet Oral, "Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirlikli Öğrenme ile Küme Çalışması Yöntemlerinin Öğrencilerin Erişilmesi, Derse Yönelik Tutumları ve Öğrenilenlerin Kalıcılığı Üzerindeki Etkileri", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 2000, s. 44.

Yöntem

A. Araştırma Deseni

Bu araştırma, algıların ve olayların kendi doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan “durum çalışması” yöntemi kullanılmıştır. Örnek olay çalışması olarak da bilinen durum çalışmalarının temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır¹⁶.

B. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 akademik yılında Muş ili Merkez ilçe ilkokullarında görev yapan 56 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubu oluşturulurken, daha çok nitel araştırmalarda kullanılan olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde araştırmacı, hali hazırda var olan, ulaşılması kolay öğeler içerisinde yeterli sayıda öğeyi örnekleme için seçer¹⁷.

Katılımcılar ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri arasından seçilmiştir. Katılımcılar belirlenirken; cinsiyetleri, hizmet süreleri ve okuttukları sınıf seviyeleri göz önünde bulundurulmuştur. Analiz sürecinde katılımcılar SÖ1, SÖ2, SÖ3,...SÖ54, SÖ55, K56 şeklinde kodlanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri Tablo 2’de verilmiştir.

¹⁶ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 83.

¹⁷ Ahmet Güler, M. Bülent Halıcıoğlu, Serkan Taşğın, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013, s. 93.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin demografik özellikleri (N=56)

Demografik Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kız	29	51.79
Erkek	27	48.21
Toplam	56	100
Mesleki Kıdem		
1-5 yıl arası	28	50.00
6-10 yıl arası	17	30.36
11-15 yıl arası	4	7.14
16 yıl ve üstü	7	12.50
Toplam	56	100
Okuttuğu Sınıf		
1. sınıf	11	19.64
2. sınıf	19	33.93
3. sınıf	15	26.79
4. sınıf	11	19.64
Toplam	56	100

Çalışma grubu incelendiğinde, öğretmenlerin %51.79' inin (f=29) kız %48.21'inin (f=27) ise erkek olduğu görülmektedir. Hizmet süreleri bakımından araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'sinin (f=28) 1-5 yıl arası, %30.36'sının (f=17) 6-10 yıl arası, %7.14'ünün (f=4) 11-15 yıl arası, %12.50'sinin (f=7) ise 16 yıl ve üstü hizmete sahip olduğu görülmektedir. Son olarak çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin %19.64'ü (f=11) birinci sınıfı, %33.93'ü (f=19) ikinci sınıfı, %26.79'u (f=15) üçüncü sınıfı, %19.64'ü (f=11) ise dördüncü sınıfı okutmaktadırlar.

C. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak "yarı yapılandırılmış görüşme formu" kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu formda yer alan altı açık uçlu soru uygulanan pilot çalışma sonrasında, uzman görüşü de alınarak dörde düşürülmüştür. Bu sayede ayrıca görüşme formunun kapsam ve görünüş geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşmeler, katılımcıların görev yaptıkları okullarda

yapılmıştır. Görüşme formunda yer alan ve sınıf öğretmenlerine yöneltilen sorular şu şekildedir:

1. Okuttuğunuz sınıflarda grup çalışması yaptırıyor musunuz?
2. Sizce grup çalışmasının olumlu tarafları nelerdir?
3. Grup çalışması yaptırırken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?
4. Grup çalışmalarından daha fazla verim alabilmek için neler yapılmalıdır?

Araştırma sonucunda elde edilen veriler “içerik analizi” yaklaşımıyla çözümlenmiştir. İçerik analizi belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı kelimelerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır. Bu teknikle, metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli sözcüklerin veya kavramların varlığı belirlenmeye çalışılır. Araştırmacılar bu kelime ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler ve analiz ederek metinlerdeki mesaja ilişkin çıkarımlarda bulunurlar¹⁸.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, alt amaçlarda yer alan sorulara cevap bulmak için yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre Grup Çalışması'nın olumlu tarafları nelerdir?

Çalışma kapsamında sınıf öğretmenlerine Grup Çalışması'nın olumlu buldukları tarafları sorulmuş ve alınan yanıtlar doğrultusunda Grup Çalışması'nın sınıf öğretmenleri tarafından en fazla değinilen 5 olumlu tarafı Tablo 3'te sunulmuştur:

¹⁸ Şener Büyüköztürk, E. Kılıç Çakmak, Ö. Erkan Akgün, Şirin Karadeniz ve Funda Demirel, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010, s. 269.

Tablo 3. Öğretmen görüşlerine göre “Grup Çalışması”nın olumlu taraflarına ilişkin bulgular

Grup çalışmasının olumlu yönleri	N
Yardımlaşma ve paylaşma duygusunu pekiştirme	52
Akademik başarıyı artırma	46
Sosyalleşmeyi sağlama	30
Sorumluluk bilinci oluşturma	24
Çalışma isteği uyandırma (Motivasyon)	14

Tablo 3’e göre; 52 sınıf öğretmeni grup çalışmasının öğrencide yardımlaşma ve paylaşma duygularını pekiştirdiğini, 46 öğretmen grup halinde yapılan çalışmaların akademik başarıyı artırdığını, bu türden etkinliklerin aynı zamanda akran öğretiminin gerçekleşmesini sağlayarak öğretmenin işini kolaylaştırdığını belirtmişlerdir. 30 öğretmen ise grup çalışmalarının öğrencileri daha sosyal bireyler haline getirdiğini ifade etmişlerdir. Yine tabloya göre, 24 sınıf öğretmeni grup çalışmalarının sorumluluk bilincini geliştirdiğini, 14 öğretmen grupça yapılan etkinliklerin öğrencide daha fazla çalışma isteği uyandırdığını belirtmişlerdir.

Grup çalışması yardımlaşma ve paylaşma duygusunu pekiştirmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde 52 sınıf öğretmenin, grup çalışmalarıyla öğrencilerin iş bölümü yaparak, işbirliği içerisinde çalışarak yardımlaşma ve paylaşma alışkanlığı kazandığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenleri, grupla birlikte yapılan çalışmaların grup başarısını ön plana çıkardığını, bu durumun öğrenciyi bireysellikten kurtarıp takım ruhunu ve “biz” olma duygusunu geliştirdiğini belirtmişlerdir. Kendisine grup çalışmasının olumlu yönleri sorulan SÖ4, SÖ6 ve SÖ28 ve SÖ49’un verdiği yanıtlar sırasıyla şu şekildedir:

“Grup çalışması öğrencide; paylaşma, birlikte iş yapabilme, dayanışma ve yardımlaşma duyguları geliştirmektedir (Kadın, 8.Yıl).”

“Grup çalışması genel olarak yardımlaşma, iş bölümü, iş birliği vb. kavramların oluşmasına yardımcı oluyor. Paylaşmayı, takım ruhunu, bir şeyleri birlikte paylaşma, başarma yönünü geliştiriyor (Kadın, 19.Yıl).”

“Grup çalışması; başarıyı, birlik beraberliği, dayanışmayı, iş birliğini, biz olma bilincini artırır (Kadın, 3. Yıl).”

“Birlikte çalışma ile yardımlaşma, dayanışma, takım üyesi olma, görev paylaşımı, zamanlı ve planlı hareket etme gibi olumlu yönleri vardır (Erkek, 5. Yıl).”

Grup çalışması, öğrencilerin akademik başarılarını artırmaktadır.

Sınıf öğretmenlerine göre grupla yapılan çalışmaların başka bir faydası da akademik başarıyı artırmasıdır. Araştırmaya katılan 46 öğretmen grup çalışmalarının akademik başarıyı artırıcı bir etkisi olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerine göre grup çalışmaları öğrencinin araştırmacı kişiliğini ortaya çıkarmakta, bu sayede öğrenci öğrenme sürecine daha etkin bir şekilde dâhil olmaktadır. Yaparak yaşayarak öğrenme ilkesine de uygun düşen bu türden öğrenmeler daha etkili ve kalıcı olmaktadır. Grup çalışmalarının akademik başarıyı artırıcı etkisine değinen SÖ14, SÖ24, SÖ31 ve SÖ44 görüşlerini sırasıyla şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Öğrenciler eğitim-öğretim sürecini daha yoğun şekilde yaşayıp aktif öğrenmeyi gerçekleştirebilirler. Seviyesi düşük olan öğrenciler başarılı öğrencilerle güzel bir çalışma ortaya çıkarıp başarı duygusunu tadabilirler (Kadın, 9. Yıl).”

“Grup çalışması aktif öğrenmede daha sıklıkla kullanılması gereken bir çalışma. Öğrencileri daha çok araştırmaya sevk ediyor ve öğrenci araştırdıklarını arkadaşlarıyla paylaşıyor (Kadın, 16. Yıl).”

“Öğrencilerin aktivitelere katılmasıyla daha verimli bir ders ortamı oluşuyor. Öğrenmede kalıcılık sağladığını düşünüyorum (Kadın, 4. Yıl).”

“Çocuklar grup çalışmaları sayesinde daha güzel ürünler ortaya koyabiliyorlar. Grup çalışmaları sosyalleşmeyi, başarıyı ve sinerjiyi artırır (Erkek, 4. Yıl).”

Grup çalışmaları aynı zamanda akran eğitimine de olanak sağlamaktadır. Daha önce de değindiğimiz gibi akran öğretimi, öğrencilerin birbirlerine yardım ettikleri ve öğreterek öğrendikleri bir grup çalışması yöntemidir. Yetişkinlerin karşısında daha utangaç ve çekingen kişilik özelliklerine sahip bazı öğrenciler bu özelliklerin

den dolayı sınıf ortamında pasif kalmayı tercih edebilmektedirler. Bu durum da onların hem akademik başarılarını hem de sosyalleşmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenler bu fiyattaki kişilerin eğitiminde grup çalışmalarından daha fazla istifade etmediler. Onların eğitiminde, yaşlılarından öğrenmelerine imkân tanıyacak grup etkinliklerine daha fazla zaman ayırmalıydılar. Ayrıca sınıf öğretmenlerine göre Akran Öğretimi, zamandan tasarruf sağladığı gibi bazı durumlarda öğretmenlerin fazla yükünü hafifletmektedir. Aşağıda SÖ23, SÖ43ve SÖ53'ün sırasıyla Akran Öğretimi'nin önemine değinen görüşlerine yer verilmiştir:

“Öğrencilerin bilmediklerini veya anlamadıklarını kendi arkadaşlarından öğrenmeleri daha kalıcı oluyor (Kadın, 3. Yıl).”

“Grup çalışmaları öğrencilerin liderlik becerilerini destekler, konuyu çok iyi anlamayan öğrencilere iyi anlayan öğrencilerin yardım etmesini sağlar (Erkek, 4. Yıl).”

“Grup çalışmaları; paylaşma, birlikte hareket etme ve sorumluluk bilincini geliştirdiği gibi akran öğrenmeleri anlamında da katkıları var (Erkek, 4. Yıl).”

Grup çalışmaları öğrencilerin sosyalleşmesini sağlamaktadır.

Tablo 3, 30 sınıf öğretmenin grup çalışmalarının öğrencileri daha sosyal bireyler haline getirdiği yönünde görüş ortaya koyduklarını göstermektedir. Grup çalışmaları sırasında karşılıklı etkileşimler, yapılan çalışmaların sunumu öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmektedir. Bu yoğun etkileşimler neticesinde kaynaşma artmakta ve daha samimi arkadaşlıklar gelişmektedir. Bütün bunlar öğrencileri daha sosyal kişiler haline getirmektedir. Bu sosyallik öğrencilerin kendilerine olan güven duygularını geliştirmekte, daha olumlu bir benlik algısına sahip olmalarına yardımcı olmaktadır. Aşağıda sırasıyla verdiğimiz SÖ9, SÖ39 ve SÖ51'e ait görüşler bu durumu örnekleyen görüşlerden birkaçıdır:

“Grup çalışması çoğunun akranlarıyla olan iletişimini geliştiriyor. Çocuğun sosyalleşmesine katkı sağlıyor (Kadın, 1. Yıl).”

“Grup çalışması, öğrencilerin birbirleriyle kaynaşmalarını, bireycilikten kurtulup daha sosyal bireyler haline gelmelerini sağla-

maktadır (Erkek, 4. Yıl).”

“Grup çalışması çocuklar arasında kaynaşmayı sağlıyor. Öğrencilerin toplumsallaşmasını ve aktif olmasını sağlıyor (Erkek, 4. Yıl).”

Grup çalışması sorumluluk bilincinin oluşmasına yardımcı olmaktadır.

Araştırmaya katılan 24 sınıf öğretmeni grup çalışmalarının öğrencide sorumluluk bilincinin gelişmesine katkı sunduğunu belirtmişlerdir. Grupta yer alan her bir öğrenci bir çarkın dişlisi durumundadır. Eğer öğrenci kendi üzerine düşen görevi yerine getirmezse bu durumdan bütün grubun olumsuz yönde etkileneceğinin farkındadır. Arkadaşları tarafından dışlanma ya da arkadaşlarına karşı mahcup olma duygusu öğrencide sorumluluk bilincinin gelişmesine neden olmaktadır. SÖ8, SÖ21 ve SÖ42 bu yöndeki görüşlerini sırasıyla aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“Grup çalışmasının öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu, paylaşımın arttığını, sorumluluk bilincinin daha fazla olduğunu gördüm (Kadın, 17. Yıl).”

“Birbirlerinin çalışmasını desteklerler. Her öğrenci sahip çıkar ve üstüne düşen sorumluluğu yerine getirir (Kadın, 5. Yıl).”

“Grup çalışması, öğrencilerin birlikte çalışma becerilerini destekler, yardımlaşma ve sorumluluk becerilerini geliştirir (Erkek, 3. Yıl).”

Grup çalışması öğrencide daha fazla çalışma isteği uyandırmaktadır.

Sınıf öğretmenlerine göre grup çalışmalarının bir diğer olumlu tarafı öğrencide daha fazla çalışma isteği, heyecanı ve zevki uyandırmasıdır. Tablo 3'teki sonuçlara göre 14 öğretmen grup çalışmalarının öğrencinin çalışmaya karşı motivasyonunu artırdığını belirtmişlerdir. Öğretmenlere göre, öğrencilerin bir ürün ortaya çıkarmaktan duydukları haz, bir ekip çalışması neticesinde birlikte yaptıkları başarı duygusu, ders çalışmayı onlar için daha eğlenceli, daha fazla heyecan duydukları bir uğraş haline getirmektedir. Takım olarak birlikte başarıma azmi ve isteği öğrenciyi çalışmaya karşı daha fazla motive etmektedir. SÖ6, SÖ15 ve SÖ25 bu paraleldeki görüşlerini sırasıyla şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Yapılan çalışmaların sıkılmadan, angarya olarak görülmeden, isteyerek sonuçlandırılmasını sağlıyor (Kadın, 19.Yıl).”

“Öğrenciler grup çalışmalarından bireysel çalışmalarına oranla daha fazla zevk alıyorlar. Arkadaşlarıyla çalışmaktan memnun oluyorlar (Kadın, 1.Yıl).”

“ Grup çalışmalarıyla seviye farkı en aza indirilir. Öğrenciler arkadaşlarına bakarak araştırmaya ve ödev yapmaya özeniyor(Kadın, 3.Yıl).”

2. Sınıf Öğretmenlerinin Grup Çalışması yaptırırken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

Çalışma kapsamında sınıf öğretmenlerine Grup Çalışması yaptırırken karşılaştıkları sorunların neler olduğu sorulmuş ve alınan yanıtlar doğrultusunda en fazla karşılaştıkları sorunlar Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Grup Çalışması sırasında karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular

Grup çalışması sırasında karşılaşılan sorunlar	N
Olumsuz öğrenci davranışlarına sebebiyet vermesi	42
Maddi olanakların yetersizliği	20
Zaman alıcı olması	10
Rekabetçi bir anlayışı ortaya çıkarması	8

Tablo 4 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin grup çalışması yaptırırken karşılaştıkları en büyük sorunun olumsuz öğrenci davranışları olduğu görülmektedir. 42 sınıf öğretmeni grup çalışması yaptırırken ortaya çıkan kargaşa ortamının yaşadıkları en büyük sorun olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan 20 sınıf öğretmeni de grup çalışmasını çok önemsediklerini fakat sahip oldukları maddi olanakların verimli bir grup çalışmasının önünde engel teşkil ettiğini söylemişlerdir. Yine araştırmaya katılan 10 öğretmen grup çalışmalarının tabiatı gereği zaman alıcı olduğunu ve programın getirdiği ders yoğunluğunun grup çalışmaları yapmaya fazla imkân tanımadığını ifade etmişlerdir. Son olarak 8 öğretmen de grup çalışmalarının ortaya çıkarabileceği olumsuz duyuşsal davranışlara

dikkat çekmişlerdir. Bu görüşteki öğretmenlere göre grup çalışmaları bazen rekabetçi bir eğitim ortamı doğurmak suretiyle bazı olumsuz duyguları teşvik edebilmektedir.

Grup çalışmaları olumsuz öğrenci davranışlarına sebep olabilmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre grup çalışmaları sırasında en fazla karşılaştıkları sorun bir takım olumsuz öğrenci davranışlarıdır. Özellikle grup çalışmaları sırasında ortaya çıkan gürültü ve kargaşa sınıf yönetimini güçleştirmektedir. İş bölümü yapamama, organize olamama, eşleşmeler sırasında yaşanan uyumsuzluklar, birbirlerini dinlememe durumları, ortak bir karar alma noktasında yaşanan sıkıntılar, lider karakterli öğrencilerin biraz daha çekingen öğrenciler üzerinde baskı kurması, grup içi yönetim zaafiyetleri, bazı öğrencilerin sorumluluk almaktan kaçarak ödev yükünü diğer arkadaşlarına yüklemeye çalışması ortaya çıkan olumsuz öğrenci davranışlarına örnek olarak verilebilir. SÖ1, SÖ29, SÖ32'nin görüşleri bu durumları örnekleyen niteliktedir:

“İlk başlarda çocuklar nasıl bir yol izleyeceklerini bilmedikleri için sınıfta düzensizlik ve gürültü hâkim oluyordu. Ya da aynı grupta olmayı istemediği arkadaşlarıyla sorunlar çıkartıyor ve küslükler, kavgalar baş gösteriyordu. Bir kişi tüm liderliği üstleniyor, diğerleri ise görevden kaçmaya çalışıyordu (Kadın, 1. Yıl).”

“İlk etapta müthiş bir karmaşa yaşıyor. Grupları elimden geldiğince homojen oluşturmaya çalışıyorum. Ancak sıkıntı kendi istedikleri grubu oluşturmak istemeleriyle başlıyor (Kadın, 7. Yıl).”

“Tartışmalar... Çocuklar arasındaki anlaşmazlıklar, öne çıkma isteği... Mesela sıkılma, isteksizlik, sessizlere istenilen her şeyi yaptırma çabası (Kadın, 3. Yıl).”

Maddi olanakların yetersizliği grup çalışmaları önünde bir engeldir.

Araştırmaya katılan öğretmenler maddi olanakların eksikliğini grup çalışmalarının önünde önemli bir engel olarak görmektedirler. Görev yaptıkları sınıfların çok kalabalık olması, öğrencilerin okulda ve okul dışında birlikte çalışabilecekleri ortamlardan mahrum olmaları, çalışma konuları hakkında araştırma yapacakları bilgi kaynakları ve araç gereçlere ulaşım sıkıntısı, öğretmenleri grup çalış-

ması yapmaktan alıkoyan etkenlerin başında gelmektedir. Aşağıda SÖ30, SÖ51 ve SÖ56'nın maddi olanakların yetersizliğinin grup çalışmalarını güçleştirdiğini ortaya koyan görüşlere yer verilmiştir:

“Çalışma ortamına göre, öğrencilerin araştırma yaparken yeterli araç ve gereçleri temin edememesi (Kadın, 21. Yıl).”

“Okul dışında çok fazla grup çalışması ödevi veremiyoruz. Çünkü çocuklar küçük, istedikleri zaman bir araya gelip çalışabilecekleri imkânlardan mahrumlar (Erkek, 4. Yıl).”

“Grup çalışmaları sırasında genellikle materyal eksikliği oluyor. Bu da araştırma yapmada veya sunumda sorun oluyor (Erkek, 23. Yıl).”

Grup çalışmaları fazla zaman almaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin birçoğu grup çalışmaları yapmayı tercih etmemelerinin nedeni olarak bu tarz uygulamaların fazla zaman alıcı olmasını göstermektedirler. Öğretmenler, programdaki ders yoğunluğunun, öğrencilerin hazırlanmak zorunda olduğu sınavların, bir konuyu derinlemesine araştırmayı, incelemeyi gerektiren grup çalışmalarının önünde bir engel olduğunu ileri sürmektedirler. Fazla zaman alması ve yorucu olması nedeniyle öğretmenler grup çalışması yaptırmaktan kaçınabilmektedirler. SÖ14, SÖ15, SÖ34 bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmektedirler:

“Derslerin yoğun şekilde işlenmesi ve deneme sınavları kaygısı grup çalışmalarını uygulama imkânı vermiyor (Kadın, 9. Yıl).”

“İşlenecek konuların yoğunluğundan dolayı grup çalışmalarına vakit ayıramıyorum (Kadın, 1. Yıl).”

“Grup içi yönetim, sınıf içerisinde gürültü, bazen de süre ile ilgili sıkıntılar oluyor (Erkek, 4. Yıl).”

Grup çalışmaları rekabetçi bir ortam oluşturabilmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin bir kısmı, grup çalışmalarının, rekabetçi bir sınıf ortamı doğurarak bazı öğrencilerde kıskançlık gibi olumsuz duygu durumları ortaya çıkardığını belirtmişlerdir. Yarışma duygusunun ön plana çıkmasıyla bazı öğrenciler arkadaşlarına karşı hasmane bir tutum içerisinde olabiliyorlar.

Grup çalışmalarının arkadaşlık ilişkilerini zedeleyici bir potansiyele sahip olduğu göz önünde bulundurulmalı, öğretmenler tarafından katı bir rekabetçi ortamın oluşmasının önüne geçilmelidir. Bu durum hakkında SÖ4, SÖ28, SÖ33'ün görüşleri örnek niteliğindedir:

“Rekabet olursa öğrenciler arası gruplaşmalarda sıkıntı yaşıyor (Kadın, 8. Yıl).”

“Aşırı hız, kavgacılık ruhu yarışma duygusunu artırır. Birbirine tahammül edemeyen bireyler yetişebilir. Başarılı grubu kıskanma, kendi grubundaki arkadaşlardan nefret etme duygusu oluşturabilir (Kadın, 3. Yıl).”

“Bazı öğrenciler işbirliği yapmaktan kaçınıyor. Bunun yerine hep ben yapayım havasına giriyorlar... Diğer gruplarla yarışma havasına giriliyor ve kıızışma olabiliyor. Grupları kontrol altına almak güçleşebiliyor (Erkek, 7. Yıl).”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sınıf öğretmenlerinin grup çalışmalarına ilişkin görüşlerini incelediğimiz bu araştırma, grup çalışmalarının birçok olumlu taraflarının olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Öğretmenlere göre grup çalışmalarının en olumlu tarafı yardımlaşma ve paylaşma duygularını pekiştirici bir özelliğe sahip olmasıdır. Daha önce yapılan bazı çalışmalar da bu sonucu destekler niteliktedir. İlköğretim okullarında uygulanan küme çalışmalarını değerlendirdiği yüksek lisans tezinde Hayırsever, öğretmenlerin küme çalışmaları yaptırmaktaki amaçlarından birinin de öğrencilere birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmak ve onlar arasındaki yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirmek olduğunu tespit etmiştir¹⁹. Başka bir çalışmada Şimşek, Doymuş ve Özdemir grupla öğrenme metodunun başkalarının düşüncelerine saygı ile yaklaşan, bireyler arasında iletişim becerilerini geliştiren ve onlarda yardımlaşma duygusunu en üst düzeye çıkaran ortamlar sağladığını belirtmişlerdir²⁰.

¹⁹ Hayırsever, *İlköğretim Okullarında Uygulanan Küme Çalışma Yönteminin Değerlendirilmesi*, s. 88.

²⁰ Şimşek, Doymuş, Şimşek ve Özdemir, “Öğrencilerin Demokratik Tutumlarına Grupla Öğrenme Yönteminin Etkisinin İncelenmesi”, s. 387-396.

Sınıf öğretmenlerine göre grupla birlikte yapılan çalışmaların bir diğer olumlu tarafı da öğrencilerin akademik başarılarını artırmasıdır. Öğretmenlere göre grup çalışmaları sonucunda gerçekleşen öğrenmeler etkili ve kalıcı öğrenmelerdir. Öğrenciyi eğitim süreci içerisinde daha aktif kılan, onları araştırmaya sevk eden, daha zengin bir öğrenme ortamı sunan grup çalışmaları öğrencileri bilişsel yönden geliştirmektedir. Ayrıca düşük yetenekli ve öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin akademik yönden gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Nitekim daha önce yapılan birçok çalışma da; takım temelli öğrenme, işbirlikli öğrenme ya da akran öğretimi gibi farklı grupla öğrenme yaklaşımlarının öğrencilerin akademik başarılarını artırdığını ortaya koymuştur²¹. Kendi yaşlılarıyla birlikte olmanın verdiği psikolojik rahatlık, arkadaşlarından öğrenmenin ve onlara öğretmenin verdiği haz, gerçekleşen öğrenmelere dair zamanında alınan geri bildirimler ve pekiştiriciler, karmaşık problemlerin çözümüne dair ortaya konan farklı görüşlerin ufuk açıcı özelliği, grup çalışmalarının akademik başarıyı artırmasının sebepleri arasında sayılabilir.

Grup çalışmalarının olumlu bir yönü olarak, sınıf öğretmenlerinin en fazla değindiği hususlardan biri de bu türden çalışmaların öğrencileri daha sosyal bireyler haline getirmesidir. Alanda yapılan birçok çalışma da bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Grupla öğrenmenin faydalarına değindikleri araştırmalarında Laal ve Ghodsi, grupla birlikte yapılan çalışmaların, şiddeti azalttığını, öğrencilerde farklılıkları kabullenme, problemleri uzlaşmacı bir dille halletme gibi sosyal becerileri geliştirdiğini belirtmişlerdir²². Panitz de işbirliğine dayalı grup çalışmalarının öğret-

²¹ Yasemin Koç, "Okuma-Yazma-Uygulama ve Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri Yöntemlerinin Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerine Etkisi: Madde ve Isı Ünitesi", *Ekev Akademi Dergisi*, 58, 2014, s. 191-210; Akkuş, *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Modeli Hakkında Bilgilendirilmesi, Bu Modeli Sınıfıta Uygulamaları ve Elde Edilen Sonuçların Değerlendirilmesi: Muş İl Örneği*; Zahra Jafari, "A Comparison of Conventional Lecture and Team-Based Learning Methods in Terms of Student Learning and Teaching Satisfaction", *Medical Journal of Islamic Republic of Iran (MjIRI)*, 28 (5), 2013, s. 1-8; Lawrence Lyman ve Harvey C. Foyle, "Cooperative Learning Strategies and Children", *ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education Urbana IL*, 1988, s. 1-6.

²² Marjan Laal ve Seyed Mohammad Ghodsi, "Benefits of Collaborative Lear-

menlere ve öğrencilere sağladığı birçok avantajdan birinin de onların davranışlarında ve tutumlarında meydana getirdiği olumlu değişiklik olduğunu belirtmiştir²³. Gödek'e göre grup çalışmaları sessiz ve utangaç çocukların daha sosyal kişiler haline getirilmesinde kullanılacak etkin yöntemlerden birisidir²⁴. Grup çalışmaları sayesinde iletişim becerileri gelişen, birbirleriyle farklı ortamlarda etkileşim içerisine giren öğrencilerin sosyal yönleri de gelişmektedir. Bu sayede öğrenciler farklı düşünce ve davranışları bir zenginlik görmekte, daha demokratik kişilik özellikleri sergilemektedirler.

Araştırma sonuçları, grupta birlikte yapılan çalışmaların öğrencilerde sorumluluk bilincini geliştirdiğini ortaya koymuştur. Erdamar ve Demirel öğretmen adaylarının grup çalışmalarına ilişkin algılarını araştırdıkları çalışmalarında, grup çalışmalarının öğrencilerin kendilerine olan güven duygularını artırdığı gibi sorumluluk duygularını da geliştirdiğini ortaya koymuştur²⁵. Babadoğan da yaptığı çalışmada öğrencide sorumlu davranış geliştirmede takım çalışmalarından faydalanmıştır²⁶. Öğrenci sorumluluğunu geliştirmenin okul disiplini alanına girdiğini ifade eden Duke ve Jones, öğrencilerin daha fazla sorumluluk almalarına yardımcı olacak yaklaşımlar arasında grupta çalışma becerilerinin öğretilmesini saymıştır²⁷. Grupta öğrenme etkinliklerinde, özellikle işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımında grubun başarısı her bir grup üyesinin başarısına bağlıdır. Bu nedenle grup üyelerinin bireysel sorumluluklarının farkında olması grubun başarısı için gereklidir.

Sınıf öğretmenlerine göre grup çalışmalarının en olumlu taraflarından biri de öğrencide daha fazla çalışma isteği uyandırması,

ning", *Social and Behavioral Sciences*, 31, 2011, s. 486 – 490.

²³ Theodore Panitz, "Collaborative versus Cooperative Learning: A Comparison of the Two Concepts Which will Help Us Understand the Underlying Nature of Interactive Learning", *ERIC Educational Resources Information Center*, 1999, s. 1-13.

²⁴ Gödek, "Research on Group Work and Collaborative Work and Its Implications for Primary School Teachers", s. 27-34.

²⁵ Erdamar, Koç ve Demirel, "Öğretmen Adaylarının Grup Çalışmalarına İlişkin Algıları", s. 205-223.

²⁶ Cem Babadoğan, "Sorumlu Davranış Geliştirme Stratejileri Bağlamında Öğrenen Sınıf", *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Lefkoşa, KKTC, 2002, s. 1-9.

²⁷ Filiz Yurtal ve Alper Yontar, "Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinden Bekledikleri Sorumluluklar ve Sorumluluk Kazandırmada Kullandıkları Yöntemler", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 2006, s. 411-424.

onların çalışmaya karşı motivasyonunu artırmasıdır. Bu yönüyle grup çalışmalarının öğrencileri sadece bilişsel ve sosyal yönlerden değil aynı zamanda duyuşsal olarak da geliştirdiği ileri sürülebilir. Nitekim işbirliğine dayalı öğrenmenin grup üyelerinin motivasyonuna etkisi üzerine deneysel bir çalışma yürüten Ning ve Hornby işbirlikli öğrenmenin öğrencilerin özellikle içten gelen motivasyonlarını artırdığını tespit etmişlerdir²⁸. Başka bir çalışmada Johnson and Johnson, öğrenciler gruplandırıldığında ve onlara görevlerini yerine getirmeleri için özgür çalışma ortamları sağlandığında her bir grup üyesinin paylaşılmış görevi başarmaktan sorumlu hale geldiğini, grubun başarısına katkı sunmanın onların motivasyonunu artırdığını belirtmiştir²⁹. Öğrencilerin bir ürün ortaya çıkarmaktan duydukları haz, ekip çalışması neticesinde birlikte tattıkları başarı duygusu, ders çalışmayı onlar için daha eğlenceli, daha fazla heyecan duydukları bir uğraş haline getiren nedenler arasında sayılabilir.

Sonuç olarak, doğru bir stratejiyle oluşturulan çalışma gruplarının öğrencilerin bilişsel, psikolojik, sosyal ve duyuşsal gelişimleri açısından birçok yararı vardır. Bu araştırmada, grup çalışmalarının birçok olumlu tarafından sınıf öğretmenlerince en önemli görülen beş tanesine değinildi. Sınıf öğretmenlerine göre grup çalışmalarının en faydalı yönleri sırasıyla; öğrencide yardımlaşma ve dayanışma duygularının gelişmesini sağlamak, öğrencinin akademik başarısını artırmak, öğrencilerin sosyal yönden gelişimlerini sağlamak, öğrencide sorumluluk bilincinin gelişmesine yardımcı olmak ve öğrencinin çalışmaya karşı olan motivasyonunu artırmaktır. Bu sonuçlar daha önce yapılan birçok araştırmanın sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir.

Grup çalışmalarının yukarıda bahsedilen faydalarından azami ölçüde istifade edebilmek için bu türden çalışmaların sağlıklı bir şekilde yapılmasının önündeki engellerin kaldırılması gerekir. Araştırmaya katılan öğretmenler, grup çalışmalarını etkili bir eğitim ve öğretim yöntemi olarak görmekle beraber grup çalışması yaptırdık-

²⁸ Huiping Ning ve Garry Hornby, "The Impact of Cooperative Learning on Tertiary EFL Learners' Motivation", *Educational Review*, 66 (1), 2013, s. 108-124.

²⁹ Laal ve Ghodsi, "Benefits of Collaborative Learning", s. 486-490.

ları sırada bir takım sorunlarla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri grup çalışması yaptırırken yaşadıkları sorunların başında sınıf yönetimini güçleştiren olumsuz öğrenci davranışlarının geldiğini not etmişlerdir. Grupları oluşturma sırasında yaşanan kargaşa ve gürültü, iş bölümü yapamama, organize olamama, eşleşmeler sırasında yaşanan uyumsuzluklar, birbirlerini dinlememe durumları, ortak bir karar alma noktasında yaşanan sıkıntılar, lider karakterli öğrencilerin çekingen öğrenciler üzerinde baskı kurması, bazı öğrencilerin sorumluluk almaktan kaçarak ödev yükünü diğer arkadaşlarına yüklemeye çalışması sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları olumsuz öğrenci davranışlarından bazılarıdır. Sınıf öğretmenlerinin grup çalışması yaptırırken karşılaştıkları diğer önemli sorunlar; maddi olanakların yetersiz olması, grup çalışmalarının fazla zaman alması ve doğurabileceği muhtemel rekabetçi sınıf ortamları olarak sıralanabilir. Bu sorunların giderilmesine dönük olarak ve araştırma sonuçlarına dayalı olarak etkili ve verimli bir grup çalışması için geliştirilen öneriler şöyle sıralanabilir:

1. Gruplar az sayıda öğrencilerden oluşturulmalı, fazla kalabalık tutulmamalıdır. Ayrıca gruplar farklı seviyelerden öğrencilerden oluşmalı, heterojen olmalıdır.
2. Maddi olanaklar verimli ve etkili grup çalışmalarına imkân tanıyacak şekilde iyileştirilmelidir. Gerek okulda gerek okul dışında çocukların bir araya gelebilecekleri ortamlar oluşturulmalı, araştırmaları için gerekli kaynaklara ulaşım sıkıntıları giderilmelidir.
3. Grup çalışması için seçilen konular her şeyden önce böyle bir çalışma için uygun olmalıdır. Ayrıca çocukların ilgisini çekmeli ve seviyelerine uygun olmalıdır. Konuların grup üyelerine taksiminde de bu ilke gözetilmelidir.
4. Öğretmen, grup çalışmaları sırasında çok arka planda durmamalı, bütün bir süreç boyunca etkili bir rehberlik etmelidir. Çalışmaları iyi gözlemlemeli, her bir öğrencinin sürece etkin katılımını sağlamalıdır.
5. Aile, grup çalışmalarının paydaşlarından biri haline getirilmeli, onların da sürece aktif desteği sağlanmalıdır.
6. Hırs, çekememezlik, kıskançlık gibi davranışları doğurabi-

lecek rekabetçi ortamların yerine, işbirliğine, paylaşmaya, dayanışmaya dayalı sınıf ortamları oluşturulmalı, olumlu davranışlar öğretmenler tarafından telkin edilmelidir.

7. Gruptaki her bir öğrencinin performansı ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

8. Başarı durumlarına göre gruplara zamanında ve doğru geri bildirimlerde bulunulmalıdır.

9. Öğretmenler, zamanı daha etkili kullanabilmek adına grup çalışmalarını belli bir plan ve program dâhilinde yapmalıdırlar.

10. Sınıf mevcutları makul bir sayıya indirilmeli, sınıfların fiziksel yapısı grup çalışmaları için uygun hale getirilmelidir.

Kaynaklar

Açıkgöz, Kamile Ün, *Aktif Öğrenme*, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları, 2003.

Akkuş, Adem, *Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin İşbirlikli Öğrenme Modeli Hakkında Bilgilendirilmesi, Bu Modeli Sınıfta Uygulamaları ve Elde Edilen Sonuçların Değerlendirilmesi: Muş İl Örneği*, Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2013.

Babadoğan, Cem, "Sorumlu Davranış Geliştirme Stratejileri Bağlamında Öğrenen Sınıf", *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Lefkoşa, KKTC, 2002.

Büyüköztürk, Şener, E. Kılıç Çakmak, Ö. Erkan Akgün, Şirin Karadeniz ve Funda Demirel, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010.

Demirel, Özcan, *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Öğretme Sanatı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2010.

Doymuş, Kemal, "Effects of a Cooperative Learning Strategy on Teaching and Learning Phases of Matter and One-Component Phase Diagrams", *Chemical Education Research*, 84 (11), 2007.

Ekinci, Necla, "İşbirliğine Dayalı Öğrenme", *Eğitimde Yeni Yönelimler*, ed. Özcan Demirel, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2007.

Erdamlar, Gürcü Koç ve Hüsne Demirel, "Öğretmen Adaylarının Grup Çalışmalarına İlişkin Algıları", *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 2010.

- Gödek, Yasemin, "Research on Group Work and Collaborative Work and Its Implications for Primary School Teachers", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 5 (2), 2004.
- Gözütok, F. Dilek, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Ekinoks Yayınları, 2007.
- Güler, Ahmet, M. Bülent Halıcıoğlu, Serkan Taşgın, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Hayırsever, Fahriye, *İlköğretim Okullarında Uygulanan Küme Çalışma Yönteminin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2001.
- Hayırsever, Fahriye, "İlköğretim Okullarında Uygulanan Küme Çalışma Yönteminin Değerlendirilmesi", *Milli Eğitim Dergisi*, 2002.
- Jafari, Zahra, "A Comparison of Conventional Lecture and Team-Based Learning Methods in Terms of Student Learning and Teaching Satisfaction", *Medical Journal of Islamic Republic of Iran (MJIRI)*, 28 (5), 2013.
- Koç, Yasemin, "Okuma-Yazma-Uygulama ve Öğrenci Takımları Başarı Bölümleri Yöntemlerinin Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerine Etkisi: Madde ve Isı Ünitesi", *Ekev Akademi Dergisi*, 58, 2014.
- Laal, Marjan ve Seyed Mohammed Ghodsi, "Benefits of Collaborative Learning", *Social and Behavioral Sciences*, 31, 2011.
- Lyman, Lawrence ve C. Foyle Harvey, "Cooperative Learning Strategies and Children", *ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education Urbana IL*, 1988.
- Ning, Huiping ve Garry Hornby, "The Impact of Cooperative Learning on Tertiary EFL Learners' Motivation", *Educational Review*, 66 (1), 2013.
- Ocak, Gürbüz, "Yöntem ve Teknikler", *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, ed. Gürbüz Ocak, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2011.
- Oral, Behçet, "Sosyal Bilgiler Dersinde İşbirlikli Öğrenme ile Küme Çalışması Yöntemlerinin Öğrencilerin Erişimleri, Derse Yönelik Tutumları ve Öğrenilenlerin Kalıcılığı Üzerindeki Etkileri", *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 2000.

- Panitz, Theodore, "Collaborative versus Cooperative Learning: A Comparison of the Two Concepts Which will Help Us Understand the Underlying Nature of Interactive Learning", *ERIC Educational Resources Information Center*, 1999.
- Şimşek, Ufuk, Kemal Doymuş, Ümit Şimşek ve Yavuz Özdemir, "Öğrencilerin Demokratik Tutumlarına Grupla Öğrenme Yönteminin Etkisinin İncelenmesi", *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 2004.
- Tok, Türkay Nuri, "Öğretim İlke ve Yöntemleri", *Etkili Öğretim İçin Yöntem ve Teknikler*, ed. Ahmet Doğanay, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 2001.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2013.
- Yıldız, Vesile, "İşbirlikli Öğrenme ile Geleneksel Öğrenme Grupları Arasındaki Farklar", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17, 1999.
- Yılmaz, Serap, "İlköğretim Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin "Birlikte Çalışma"ya İlişkin Algıları", *Abi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 2011.
- Yurtal, Filiz ve Alper Yontar, "Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerinden Bekledikleri Sorumluluklar ve Sorumluluk Kazandırmada Kullandıkları Yöntemler", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (2), 2006.